

FETA Füzetek

**Legyen tudatos döntés
a mesterképzés**

Karrier

Perényi Andrea

Amikor döntés előtt állsz...

4. oldal

***Alapképzés előtt még
más volt a helyzet***

5. oldal

„KELL” helyett „LEHET”

6. oldal

Csak a végzettség számít?

8. oldal

***Miért, mikor és hogyan
válasszunk mesterképzést?***

9. oldal

***Az átmeneti időszakok
esélyei és veszélyei***

12. oldal

***Egy mesterképzés elkezdése
minden félév végén új
lehetőségként lebeghet
a szemünk előtt, azonban nem
könnyű meghozni a döntést.
A jelen cikkben összegyűjtöttük,
hogyan építheted be
a döntésedbe a tudatosságot,
amikor mesterképzésre
jelentkezel, és milyen
szempontokat gondolhatsz
még át a választás során.***

Amikor döntés előtt állsz...

...lassulj le egy kicsit. Tudom, zajlik körülötted az élet, rohan az idő, és egy perced sincs, de a jó döntéshez kell a nyugalom és a fókuszáltság. Na jó, nem minden döntéshez kell lelassulnod – hogy hol ebédelsz, elég gyorsan eldönthető. Persze ezzel kapcsolatban is egy csomó mindent mérlegelhetsz: mennyi időd van, mi esne jól, mennyibe kerül, hova mennek mások, egészséges-e. Bár ezekben a döntésben is figyelhetsz magadra, az igényeidre, tapasztalataidra, elképzeléseidre és lehetőségeidre, de ez a cikk most nem mindennapi döntésekről, hanem az útelágazásokról szól. Azokból is konkrétan egyről, hogy mihez kezdj az alapképzés után.

Talán jó lenne, ha lenne egy teszt, egy képlet, egy Excel tábla, ami néhány könnyen beírható adatból kikalkulálja a szuperbiztost választ, de az élet ennél összetettebb, változékonyabb és izgalmasabb történet.

Alapképzés előtt még más volt a helyzet

Az alapképzés választásakor sok esetben még nincs elég ismeretünk az általunk választott pályáról, arról mihez kezdhetünk majd a diplomával, hányféle területen dolgozhatunk vele, milyen lesz a napi munkánk. A bizonytalanságot azzal próbáljuk kiküszöbölni, hogy az alapján választunk, amit már tudunk magunkról és a világról. Például, hogy mik a felvételi tárgyak és melyik tantárgy megy jól. A leendő munkánk, munkáink viszont többnyire nem a középiskolai tantárgyi tudás és érdeklődés dimenziói mentén képződnek le.

Tizenévesen még sokkal inkább hatnak a családi, szülői elképzelések, értékrendek vagy épp a társadalmi sztereotípiák és értéktrendek. Még ha döntésünkbe nem is szólnak bele a szüleink, hat(hat)nak ránk burkolt elvárások és a családuknak által közvetített szerepmódok, például azáltal, hogy a családban jelen levő pályák közül választunk. A korai döntés vagy a családi pályák követése nem feltétlenül probléma, de ha ez keresgélés és próbálgatások nélkül történik, akkor elmarad az, hogy önmagunkhoz, a saját identitásunkhoz illesszük választásunkat. A végén könnyen előfordulhat, hogy túsznak érezzük magunkat a munkahelyeinken. Ezért fontos, hogy döntéseinken addig dolgozzunk, amíg sajátjainkká nem válnak.

„KELL” helyett „LEHET”

Az alapképzés utáni választásaink, így a mesterképzés választása is már szabadabb, érettebb, és többdimenziósabb döntés lehet, hiszen a képzés végére sokféle új benyomást, tapasztalatot szerzünk. Rendelkezünk szakmai és munkaerő-piaci tapasztalattal: szakmai tárgyak, szakmai gyakorlat, munkatapasztalat, kortársaktól származó infók, impulzusok, oktatók, munkahelyi vezetők példája, és még sorolhatnánk. Már könnyebben és differenciáltabban fogalmazhatjuk meg az érdeklődésünket, céljainkat, preferenciáinkat. A bolognai rendszerben a korábbi osztatlan struktúrához képest nagyobb mozgásterünk van tanulmányainkban: továbbhajózhatunk, de módosíthatunk is az irányon, vagy partra szállhatunk a munka világában.

Érdemes tehát a mesterképzésre nem egy kötelező folytatásként, hanem fejlődési lehetőségként tekintenünk. Minél inkább magunkénak érezzük a döntést, annál szervesebben tud pályánk, életutunk részévé válni.

A pályadöntéseinkben természetesen fontos szerepe van az egzisztenciális szempontnak, annak, hogy el tudunk-e helyezkedni vele, és hogyan fogunk keresni, de nem célravezető ezt egyedüli vezérelvnek tekintenünk. Életünkben 80-100.000 órát töltünk munkával, így legalább annyira fontos tényező, hogy a munkánk és munkahelyünk passzol-e az értékrendünkhöz, és a feladatainkat érdekesnek találjuk-e.

Ha tájékozódni akarunk, milyen elhelyezkedési és kereseti esélyeket biztosít egy adott diploma, a DPR (*diplomás pályakövető rendszer*) adatai alapján készült elemzések állnak rendelkezésünkre (*intézményi elemzések és diplomantul.hu*).

Sok olyan tényező van, amivel nem lehet előre kalkulálni, például a gazdasági, politikai, természeti változások, krízisek. Egyre inkább a bőrünkön tapasztalhatjuk meg a **VUCA-világ** betűszó jelentését (*VUCA: Volatile, Uncertain, Complex, Ambiguous*). A tendenciák azt mutatják, hogy az egyetemi végzettség ilyenkor is előny, de egy-egy válság bizonyos területeket fokozottan érzékenyen érint.

A 2008-as válság hatásai sok mindenre kihatottak, például kétségbe ejtették az építész és építőmérnök hallgatókat. A krízishelyzet a kevésbé elhivatottakat szembesítette választásuk, elköteleződésük bizonytalanságával, az elhivatottabbak pedig erőforrásaik feltárásával, megerősítésével dolgoztak azon, hogy a bizonytalan kimenetel ellenére kitartsanak a céljaik mellett, de közben alkalmazkodjanak a pillanatnyi realitásokhoz is, azaz az átmenet idejére másikké váljanak, elhelyezkedési opciókat mozgósítsanak. Pár évvel később fordult a kocka, és óriási építőipari fellendülés jött.

A COVID-hoz hasonló, hirtelen érkező, világméretű változások is sok ágazatra sújtanak le, a hosszabb távú munkaerő-piaci hatásokat nehéz lenne megjósolni. Ezek a helyzetek azonban felhívják a figyelmet a rugalmasság, a tanulékonyság, a reziliencia és a sokoldalúság szükségességére

Ehhez meglevő erőforrásainkra, tudásunkra, kompetenciáinkra érdemes alapozni, tisztába jönni velük és mozgósítani azokat, amik – ha szükséges – más területekre is átvihetők, használhatóak.

A tanulóévek nem csak „tudásanyagot”, hanem gondolkodásmódot, kapcsolatokat, módszert, eszközt, szakmai, tanulási, problémamegoldási, munkavégzési és egyéb készségeket hoznak. Ha valaki a végzés után pár évvel nem a szakmai végzettségének megfelelő területen dolgozik, vagy úgy látja, hogy nincs feltétlenül szüksége az elvégzett mesterképzésre az aktuális munkájához, akkor is sok mindent hasznosít mindezekből.

Nem kizárt az sem, hogy valaki a „végzettségénél magasabb vagy alacsonyabb” pozícióban dolgozik. Ez a szakmai és gyakorlati tudás mellett egy másik területre hívja fel a figyelmet. A végzettségen kívül a szakmában való érvényesülést, pozícionálódást a környezeti *(munkaerő-piaci, élethelyzetbeli)* és pszichológiai tényezők *(például az elköteleződés, az önértékelés, a kezdeményezőkézség)* is jelentősen befolyásolják. A mesterdiploma önmagában nem előny tudatosság, talpraesettség és nyitottság nélkül. Nem érdemes pusztán a végzettségért beleugranunk egy képzésbe, fontos átgondolnunk azt is, hogy nekünk személyesen mire van szükségünk, és mit fog számunkra adni.

Miért, mikor és hogyan...

A statisztikai előnyök mellett még fontosabb, hogy személyiségünkhöz, céljainkhoz, belső motivációinkhoz illeszkedjen a döntésünk.

Válasszuk a mesterképzést,

- > ha úgy érezzük, olyan pluszokat nyújt számunkra, amit máshol nem tudunk megszerezni, vagy máshol és más módon ez több időbe, energiába kerülne.
- > ha úgy látjuk, hogy szakmailag hasznos elméleti és gyakorlati tudást sajátíthatunk el.
- > ha az általa szerzett tudás, végzettség szükséges ahhoz, hogy a vágyott területen dolgozzunk.
- > ha a munkahelyünkön nem tudnánk ezt a tudást elsajátítani, de szükségünk lenne rá *(például, ha egyedül vagyok az adott területen, nincs belső képzés, mentorálás)*.
- > ha gazdagítani szeretnénk tudásunkat, és új lehetőségek felé szeretnénk nyitni.
- > ha el tudunk köteleződni az adott képzés mellett. *(Több energiát teszünk bele, és több eredményt is veszünk ki belőle. Nem melleleg így a képzés az identitásunk részévé válik, könnyebben mutatjuk meg az ott megszerzett tudást, ami magabiztosabbá tesz.)*
- > ha helyet tudunk neki teremteni az életünkben. Gondoljuk át, hogy milyen területeken, milyen szerepekben kell helyt állnunk, hogyan tudjuk összehangolni ezeket, hol milyen támogatással rendelkezünk, ami segít az adott képzés elvégzésében.

Járunk utána, hogy pontosan mit takar *(akár tantervi szinten is)*, és milyen lehetőségeket nyújt az adott képzés. Egy önbevallásos kutatás

szerint csak az alapképzéses hallgatók 25%-a néz utána alaposan a választható és a kiválasztott mesterképzéseknek.

Gondoljuk át alaposan, mire van szükségünk, és mit ad az adott képzés. Egyes pályákon a mesterképzés elvárás *(például a tudományos pályán)*, a hiánya behatárolhat, a továbblépést *(például tanácsadói vagy vezetői pozícióba)* nehezítheti egy bizonyos ponton túl. Ha konkrét terveink vannak, merre szeretnénk elhelyezkedni, nézzünk utána állás-hirdetésekből is, hogy milyen végzettséget kérnek.

A mesterképzés akkor jelent többletet és jobb esélyeket, ha tudatosan választunk: olyan tudást, szakmai közeget, közösséget, ami hasznos, fontos számunkra.

Lehetőséget biztosít arra, hogy mélyebb, átfogóbb tudást szerezzünk ugyanazon a területen, vagy *(a választható lehetőségek közül)* más területre váltsunk. Az eltérő mesterképzés esélyt adhat pályakorrekcióra is. De új terület merülhet fel akkor is, ha az alapidiploma mellé másféle tudást is elsajátítanánk, ami a korábbival együtt előnyös kombinációt jelenhet vagy speciális, transzferábilis tudást nyújt *(például a vezetés-szervezés vagy a vállalkozásfejlesztés)* amit több területen is lehet használni. Sok más pozitív hozadéka is lehet: közvetlen kapcsolat cégek képviselőivel, duális képzés, külföldi tanulmányok, baráti kapcsolatok – ezekről is érdemes tájékozódni, gondolkodni.

Bárhogy döntünk, az alap vagy mesterképzéssel a tanulás nem ér véget. A mesterképzés választásakor praktikus inkább a közelebbi, reális

célkitűzéseinkben gondolkozni, mint 10-20 éves tervekben, mert addigra a céljaink biztosan változnak, alakulnak jelenlegi terveinkhez képest. Mire 40 évesek leszünk, különféle formákban még számos képzési ciklust élünk át.

A Life Long Learninget már senkinek nem kell magyarázni: az X generáció előbb találkozott a jelenséggel, mint hogy szava lett volna rá, az Y-nak mindenhol ez visszhangzott, a Z-nek meg már egyszerűen evidencia.

Minden munkahely vagy munkakörváltásnál új dolgokat sajátítunk el. Továbbképzések, tanfolyamok, mentoring, belső képzések, tréningek gazdagítják tudásunkat és készségeinket életünk során. Egyre több cég a szakmai tapasztalatot és a megfelelő munkavállalói attitűdöt értékeli, és új pozíciók esetén előnyben részesíti saját munkavállalóit, átképzési vagy továbbképzési lehetőséget biztosítva számukra. Számos speciális ágazati tudást, egyes területeken elterjedt módszert vagy szoftvert nem az egyetemi, hanem a munkahelyi vagy a munkahely által finanszírozott hosszabb-rövidebb képzés során tanulunk meg, ezért a mesterképzés választása nem kizárólagos opció a fejlődésre.

Az átmeneti időszakok esélyei és veszélyei

A kétlépcsős képzésnek megvannak a szépségei és az árnyoldalai is. Néha ez a kettő ugyanaz: kétszer választani, elkezdeni, megismerni, kapcsolatokat építeni, befejezni, megmérettetni. Ezek nagyon jó lehetőségek, hogy szabadabban mozogjunk, hogy új helyzetekben új dolgokba fogjunk, hogy új embereket ismerjünk meg, ugyanakkor megterhelőek is. Ezek az induló és lezáró időszakok, mint minden „változásmenedzsment”, több energiát igényelnek, és feszültebbé, sérülékenyebbé is tehetnek.

Sokan találkozhatunk az alábbi érzésekkel.

Az alapképzés utolsó évében (a mesterképzés utolsó évéhez hasonlóan) felerősödik a hallgatók szorongása, ami a kapunyitási krízisre utal.

Ez megnyilvánulhat depresszióban, párkapcsolati krízisben, pálya- és identitáskrízisben, illetve a versengés intenzívebbé válásában. Egymás teljesítményének összemérése ahhoz vezethet, hogy a hallgató hátrányban érzi magát azokhoz a társakhoz képest, akik már elhelyezkedtek, és függetlenítették magukat az egyetemi-családi támogatói hálótól, vagy épp ellenkezőleg, túlságosan magára utaltnak érzi magát a biztosabb anyagi háttérrel rendelkező hallgatókhoz képest (VIDA, 2011). Ezek az érzések, gondolatoknak arra figyelmeztetnek, hogy érdemes dolgozni az önismereten, a belső biztonságon, hogy önmagam vagy a kapcsolataim ne lássák kárát ennek az időszaknak.

Jó tudni, hogy a mesterszakokon összességében alacsonyabb a szorongás szintje, mint az alapképzésen, mivel (*addigra*) rendszerint jobbak a tanulási és időgazdálkodási módszerek, skillek. Valamint a hallgatók jelentős része vállal munkát mesterképzés alatt, így a kapunyitás is kevésbé probléma, hiszen a legtöbb esetben a kapu már nyitva, és át is léptünk rajta.

Ha tisztában vagyunk mindezekkel, akkor tehetünk magunkért, hogy ne kössenek gúzsba, ne gáncsoljanak el ezek az érzések. Ebben segíthet az, ha tudatosan figyelünk arra, mire van szükségünk a befejezéshez és az új kezdethez.

Az ilyen „szakaszhatárokon” a rituális lezárás is hasznos. Ha a korlátozások megakadályozzák korábbi szokásainkat, ünnepléseinket, mint például a diplomaosztó szokásos kivitelezését, fontos ezekre a fordulókra valamilyen más módot kitalálnunk.

Mozgósíthatjuk energiánkat azzal, ha leltárt készítenünk, hogy milyen kihívásokkal szembesültünk az elmúlt években, hogyan oldottuk meg őket, és mi segített bennük. Adjunk teret a lezárásnak, mert tudatosítva korábbi megoldásainkat, örömeinket, küzdelmeinket, könnyebben írunk majd új sorokat életünk következő fejezetébe.